

Ontheemding en migratie gerelateerd aan rampen, klimaatverandering en milieudegradatie

Two-pager

De two-pagers van EMN Nederland vergelijken de Nederlandse onderzoeksresultaten van EMN-onderzoeken met die van andere EU-lidstaten en waarnemende landen van het EMN. Wat zijn de belangrijkste overeenkomsten en verschillen?

1| Wetgeving klimaatgerelateerde ontheemding en migratie

Nederland

Nederland heeft geen specifieke wetgeving voor klimaatgerelateerde **ontheemding** en migratie. Wel publiceerde Nederland in oktober 2022 de **Internationale Klimaatstrategie**. Hierin erkent Nederland, in navolging van het *Global Compact on Migration* (GCM) en het *Global Compact on Refugees* (GCR), het belang van internationale kaders en samenwerkingsverbanden voor klimaatgerelateerde migratie. Nederland hecht belang aan *early warning systems* en investeert in het Central Emergency Response Fund (CERF) om de directe maatschappelijke impact van extreem weer en klimaatverandering te beperken.¹

Internationaal

Van de landen die deelnamen aan het EMN-onderzoek heeft alleen Italië specifieke wetgeving voor klimaatgerelateerde ontheemding en migratie. De Italiaanse wetgeving biedt bescherming op grond van risico's als gevolg van 'serieuze calamiteiten', maar laat de interpretatie van dit begrip open.

Geen enkel land heeft specifieke maatregelen genomen of gepland voor de opvang van ontheemden en migranten die door klimaatverandering of natuurrampen zijn getroffen. Sommige landen (BG, CZ, DE, FR, LV, LT, PL, PT) geven aan dat ze wel om humanitaire redenen een wettelijke beschermingsstatus kunnen verlenen, maar dat er nog weinig ervaring is met het verlenen van een dergelijke status om klimaatgerelateerde redenen.

Klimaatverandering en milieudegradatie zijn niet opgenomen in een internationale beschermingsregel voor het aanvragen van een vluchtelingenstatus. In 2020 gaf het VN-Mensenrechtencomité in een niet-bindende uitspraak wel aan dat mensen die ontheemd zijn geraakt door klimaatverandering bij terugkeer levensbedreigende risico's kunnen lopen, of risico kunnen lopen op een wrede, onmenselijke of

EMN-onderzoek

'Displacement and migration related to disasters, climate change and environmental degradation', februari 2023

Onderzoeksvraag

Wat zijn de organisatorische kaders, het (juridische) beleid, de relevante initiatieven en internationale samenwerkingsverbanden voor klimaatgerelateerde ontheemding en migratie in EU-lidstaten en OESO-landen van buiten de EU?

Deelnemende landen

België (BE), Bulgarije (BG), Cyprus (CY), Duitsland (DE), Estland (EE), Finland (FI), Frankrijk (FR), Hongarije (HU), Ierland (IE), Italië (IT), Letland (LV), Litouwen (LT), Luxemburg (LU), Nederland (NL), Oostenrijk (AT), Polen (PL), Portugal (PT), Slovenië (SI), Slowakije (SK), Tsjechië (CZ), Zweden (SE); OESO-landen van buiten de EU

onterende behandeling. In deze situaties zijn de ontvangende landen gebonden aan het **non-refoulement beginsel**. Landen kunnen ook besluiten nationale vormen van bescherming of legaal verblijf toe te kennen.

2| Nationale instellingen, projecten en internationale samenwerkingsinitiatieven

Nationale instellingen

De meeste landen, waaronder Nederland, hebben geen specifieke instellingen die zich bezighouden met klimaatgerelateerde ontheemding en migratie. Alleen België, Duitsland, Ierland en Frankrijk hebben specifieke instanties, ngo's, onderzoeksinstituten en/of particuliere stichtingen die zich hiermee bezig houden.

Discussies op internationale fora

Nederland neemt deel aan een aantal Europese en internationale fora over klimaatgerelateerde ontheemding en

¹ Informatie afkomstig uit Nederlandse beantwoording van de onderzoeksvragen (*ad-hoc query*).

Copyright:
UN Photo Library,
Tim McKulka

migratie, waaronder de *International Dialogue on Migration on climate change and displacement* (IDM), het GCR en het GCM.¹ Ook andere EU-lidstaten (DE, IE, FI, FR, SE) voeren proactief discussies hierover op internationale en Europese fora, topbijeenkomsten en conferenties.

Strategieën, beleid

In strategieën of beleid over internationale samenwerking is door sommige EU-lidstaten (AT, BE, DE, LU, NL, SE, SK) klimaatgerelateerde ontheemding en migratie opgenomen. Deze landen erkennen hiermee dat klimaatveranderingen en milieudegradatie gevolgen hebben voor ontheemding en migratie. Ook roepen landen op voor het opzetten van projecten en initiatieven voor internationale samenwerking in landen van herkomst.

Projecten en initiatieven

Het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken richtte in 2015 het *Planetary Security Initiative* (PSI) op, in navolging van het Klimaatakkoord van Parijs. Hoofddoel van deze denktank is het agenderen van klimaatgerelateerde veiligheidsrisico's bij internationale beleidsmakers.¹

Ook andere EU-lidstaten (AT, BE, BG, CY, DE, SE) hebben projecten en initiatieven voor klimaatgerelateerde migratie, meestal als onderdeel van internationale samenwerking. De meeste van deze projecten en initiatieven gaan over de noodzaak om de bevolking beter voor te bereiden en weerbaarder te maken voor klimaatverandering en milieudegradatie. Dit gaat vaak samen met inspanningen om de effecten van milieudegradatie te verminderen.

©EMN Nederland, mei 2023

